

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Controversiarum Inter Principes Cathedras Divi Thomæ Doctoris Angelici, Et Scoti Doctoris Svbtilis

Stümmel, Friedrich

Coloniæ Agrippinæ, 1680

Quæst. III. Quali exemplari in assertis comperat esse ideam primario
imitabilem aut intuendam ab artifice in opere edendo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84332)

QUAESTIO III.

Cui propriissimè competat esse ideam & primariò imitabilem aut intuen-
dam ab Artifice in opere edendo.

S U M M A R I U M.

1. Sola Divina Essentia quomodocunque subeat,
primariò subit & obtinet rationem & munus
ideae. n. 330.
2. Ideae secundariae amittendas convinci videtur
& oppositis opinionibus. n. 331.
3. Quid scientia simplicis intelligentiae quae differt
à scientia visionis. n. 332.
4. Res non sunt futurae quia futura praesciuntur,

sed quia ad futuritionem per decretum divi-
num immutantur, & unde hoc originetur?
ibid.

5. Essentia divina non habet rationem ideae, quae
est representativa complexionis contingentis,
sed quae representat solam necessariam com-
plexionem in esse possibili. ibid.

Herice. **C**ontroversia praecedenti q. 7. ad initium
memini, quam acerbè ferat *Herice* divi-
sionem objecti scientiae divinae in pri-
mariam & secundariam, graviter quoque
Ortega Controv. 11. de scientia Dei disp. 8.
q. 3. Certam, 2. num. 2. conqueritur con-
tra Ruiz, quod d. 82. Sect. 4. num. 1. eam
concesserit divisionem ac creaturas possibi-
les ipsarum absolute faciendarum ideas Deo
secundariò esse dicique posse, nam illud se-
cundariò, inquit, rationem destruit ideae
Divinae, respectuque Artificis increati ar-
gumentum, quod vexavit plures, nullius est,
ponderis. Solam enim probat cognitionem,
Essentiae pro statu rerum faciendarum ne-
cessarium esse ut fiant, quia nimirum absque
cognitione materiae faciendae, seu circa quam
versari debet actio agentis intellectualis, ne-
quit actio prodire, non autem probat Essen-
tiam esse ideam & propriè exemplar rerum,
ad quod satis non est materiam faciendam de-
bere necessariò praecognosci, sed etiam ut
quid primariò imitandum. Ita ille, cui re-
spondebitur mox in corpore QQ. Sic

A S S E R T I O,

Supposito quod creatura à Deo praconcepta, id est, secundum esse cog-
nitum & objectivum quod habent in mente divina à cognitione reli-
ctum habeant rationem ideae, sive illae comparentur cum idea Divina,
si talis sumenda sit à Deo, ut subit munus cognitionis; sive ut se tenet
ex parte objecti cogniti & representantis illam ipsam creaturam à po-
tentia divina factibilem, primariò obtinet rationem ideae ipsa Divina
Essentia, creaturae autem ut terminant Divinam cognitionem, secun-
dariò tantum & participativè.

328
Scotus. **H**anc tenet *Rassolius* Scoti Auditor 1. d. 36.
q. 2. art. 2. §. V. *Quid est idea*, & ipsi est
consona Doctori subtili l.c. supra, ubi di-
cta sunt objecta non prima, nec moventia intelle-
ctum, sed objecta secundaria terminantia intelle-
ctum. Eandem sequuntur omnes illi Scotisti,
qui modò declarato assignant rationem ideae
Divinae Essentiae contra illos, qui cum *Mastrio*
d. 3. de intellectu divino q. 2. de ideis Divinis. art. 1.
n. 49. in solo esse objectivo exemplar seu ideam
constituunt. Eadem exprimitur apud *Suarez*
in sua Metaph. d. 25. de causa exemplari, Sect. 1.

§. Probatur Assertio in exemplaribus creatis. n. 17.
Sic agentem: In humano Artifice cessat illa ratio,
quae est in Deo, qui nihil potest extra se cognoscere,
nisi ut secundarium objectum cognitum in sua Essen-
tia, ut in primario, & ideo in divina cognitione
semper interveniunt quasi duo objecta, de quibus
oportuit sigillatim dicere. At verò Artifex crea-
tus directè & immediatè concipit Artificium & me-
dia illa cognitione illud operatur, ergo non est ibi
alia tertia res, quae possit habere rationem ex-
emplaris. Ubi vides supponi ab hoc Aucto-
re in Deo duo objecta, quae intuetur Deus, &
quod Artifex creatus spectare valeat artificium
in

R. P. Stumelii Tomus I.

in seipso, & ex intentionali motione ejus, nullo alio exemplari objectivo interno intercedente, quod sit objectum motivum, & alio quod habet esse cognitum profluens à cognitione, prius, cui hic primario rationem idealem adscribendam esse.

329 *Essentia divina primario idea subit ratione.* Probatur primò ratione: Illud principaliter est idea, ad quod primò & principaliter aspiciat Agens ut ad Archetypon & exemplar primarium per scientiam & cognitionem in opere ad extra edendo: sed hoc est Divina Essentia, quomocunque tandem illi conveniat ideam esse: ergo. Major est evidens, minor prob. ex dictis Controv. preced. implicat in Deo scientia, quæ tota Theologica non sit, id est, quæ non habeatur ex intentionali motione solius Essentiæ Divinæ se tenentis ex parte objecti, ex quo principaliter omne factibile præcognoscit: ergo Essentiæ, ut est ratio objectiva primaria exprimens in seipsa creaturas; convenit primaria ratio ideæ, secundariò verò & participativè, quidditati vel Essentiæ creatæ in esse cognito ab intellectu divino objectivè in ipso per cognitionem relicto.

330 *Bassolius.* Probat secundo Assertionem Bassolius I. c. hac ratione: Illud est primum & principaliter idea, quod est ratio cognoscendi ideatum in ratione objecti cogniti primo ab operante ideatum, & per consequens prima ratio operandi & producendi, quia ad ista ponuntur ideæ, sed hoc argumentum non urget, illudque evacuare videtur Poncius d. 3. q. 8. num. 40. §. Confirmatur secundo, ubi ostendit ideam non requiri, ut res primò cognoscatur, sed ut res fiat perfecta, juxta quod cognoscitur esse facienda, ad hoc autem non requiritur aliud, quam cognitio ipsiusmet rei secundum illam rationem: ergo res sic cognita est idea. Sed reponitur illi ex dictis non posse haberi cognitionem ipsiusmet rei secundum illam rationem, nisi ab Essentia Divina, consequenter ab eadem

sufficienter determinatur Deus per intellectum agens, utrum secundum illam rationem in Essentia cognita producat, & non à creaturis pro statu possibilitatis à Deo secundariò cognitis.

Confirmatur ab exemplo quod I. c. num. 6. adducit Ortega qui in hoc ipso hic reconvenitur: ponat pictori Petrum præsentem, & simul aliud ejusdem transumptum, nec posse ut Petrum iterum depingat aliud transumptum Petri intueri, nisi Petrum ipsum præintueatur, quale ex ipsis erit principaliter idea dicenda: transumptum illud aut Petrus? ita plane contingit in Artifice Deo in sua Essentia ejusque cognitione respectu possibilium & cognitionis eorum, quæ non sine formali cognitione Essentiæ (utpote adæquate specificativi & primarii scientiæ objecti) possibilium cognitio formalis esse potest, & adeo respectu possibilium, Essentia Divina cum primum ens necessariò in cujusvis creaturæ essectione imitanda: ergo inquit Ortega est objectivè adit & intentionaliter præsens essentia creata possibilem, secundaria Essentia, & quasi divinæ transumptum, hæc sane, non autem essentia creata possibilis, Deo Artifici propria & exemplar erit. Totus hic discursus si bene consideretur, in eo est, ut ostendat Deo principaliter convenire rationem exemplaris, non possibilis, quas concedit esse quasi in Deo secundariam essentiam, ergo sine fundamento negat illi competere ideam secundariò & participativè, sicut enim participabilitas cognitionis divinæ seu esse cognitam creaturam in mente divina objectivè relictam, sive secundaria illa essentia non destruit Essentiam Divinam primam & principalem, ita esto attribuitur illi secundariæ ratio ideæ secundariæ, non destruet ideam primariam, nec ulla est ratio cur dicatur oppositum.

D V B I V M.

De quonam possibili Esse objectivo seu cognito procedit Quæstio, dum illi adscribit functionem idealem?

332 *Quid scientia?* Sciendum, esto in Deo sit unica & simplicissima scientia, tam respectu sui, quam creaturarum, tamen respectu diversorum objectorum, diversa quoque sortitur nomina, eà ratione duplex in Deo à Theologis assignatur scientia, visionis scilicet, quæ præmittit decretum Divinæ voluntatis & simplicis intelligentiæ præcedens illud, & sicut est duplex scientia, ita duplex in diverso statu nascuntur creaturæ esse cognitum. Hoc supposito

Respondet ideas esse in intellectu divino

ante omnem actum voluntatis divinæ, consequenter creaturas posibles, ut attingent vel trahunt suum objectivum & cognitum esse à scientia simplicis intelligentiæ, ob-eunt rationem exemplaris & ideæ, secus ut immutantur objectivè ad existentiam divino Decreto, id est, quæ spectant ad scientiam visionis. Hæc responsio colligitur ex Scoto 1. d. 39. q. un. §. Circa istas quæstiones. n. 7. ubi sic habet: Præterea, idea merè naturaliter representant illud quod representant & sub naturalis ratione, sub qua aliquid representant, quod probatur ex hoc, quia idea

Quæst. IV. De Idearum distinctione. 147

hunc sunt esse cog- nitum. sunt in intellectu divino ante omnem actum voluntatis divine, ita quod nullo modo sint ibi per actum voluntatis divine, & subinferius: Eodem modo sunt idea possibilium non futurorum, sicut futurorum, quia differentia ista possibilium non futurorum à futuris, non est nisi per actum voluntatis divine: ergo idea futuri possibilis non magis representat ipsum futurum esse, quam idea possibilis non futuris. E quibus si rite expendantur, liquet creaturas, quæ mutant esse objectivum à scientia visionis non inferre influxum causæ exemplaris respectu earundem sic transentium vi decreti ad futuritionis statum, proinde quia differentia ista possibilium non futurorum à futuris, non est nisi per actum voluntatis divine, ut Doctor ait, jam patet creaturas non ideo idealiter futuras pro aliqua differentia temporis, quia inspicuntur ut futuræ per scientiam visionis, sed è contra ideo apprehenduntur ut futuræ, quia vi decreti ad futuritionem sunt immutata, consequenter creaturas à Deo cognititas carentes esse sui ideas, quatenus terminant scientiam se omnino tenentem in linea cognitionis nihil habentem de admixtione vel

connotatione coexistentiæ objecti de futuro, aut voluntatis, quæ ideam regulantem opus faciendum supponit, & idem ut concludunt communiter Scotistæ, est de ipsa Essentia Divina, quæ non habet rationem ideæ, quatenus representat complexionem contingentem de actuali esse creaturæ, sed solum quatenus representat creaturam secundum solam necessariam complexionem & in esse possibili. Ratio omnium horum est, quia sicut eorum, quæ jam facta supponuntur in Deo non sit idea, quia facta quæ facta nec factibilia sunt nec facienda, ita nec eorum, quæ ex possibilium classe ad futuritionem exarcta sunt, quia ponere ideatum in esse reali actuali pendet à voluntate Artificis, ante cuius determinationem ideatum nequit sibi vindicare tale esse existentielle: atqui voluntas Artificis præsupponit representationem idealem: ergo illa non habetur ab esse objectivo ipsiusmet ideati existentialis. Vide *Smising Tract.* 3. de Deo. d. 2. q. 7. num. 211. apud nos de hoc sermo alibi recurrit.

Dei ad futuritionem extrahuntur.

Essentia divina non representat complexionem rerum contingentem in ratione ideæ.

QUAESTIO IV.

De distinctione & pluralitate idearum.

S U M M A R I U M.

1. Dantur in Deo plures ideae realiter indistinctae, & oppositum sapit errorem Wicleffi & Hum. num. 334.
2. Ideas accipiendo pro esse objectivo creaturarum ab iisdem creaturis extra causas positis & ab Essentia Divina distinguuntur realiter negativè sive distinctione potentiali. n. 336.
3. Accipiendo ideas pro Divina Essentia sola distinguuntur ratione ratiocinata, n. 337. & seqq.
4. Staudenhecht doctrina de ideis refutatur. num. 338. & 339.
5. S. Maximus nostra opinioni non adversatur. n. 340.
6. Cur in hoc asserantur iustitia & misericordia Dei formaliter ex natura rei distincta, cuius oppositum alibi docuimus, & quidem in diversis locis. n. 342.

333 **H**Æc est quæstio in hac Controversia principaliter intentæ, quæ etsi brevior sit, prolixas tamen, ut bene intelligeretur à nobis, peperit quæstiones superiores, hæc autem est illa, ad quam sæpenumero tam hoc, Quam secundo Tomo in diversis locis ut *Controv. 7. Tom. 2. q. 1. & Controv. 8. q. 5.* agendo de opinione S. Thomæ & alibi, ubi occurrit quæstio de distinctione idearum, me & lectorem ablegavi, nam semper suspectam habui, quidquid sit de mente S. Thomæ eam certitudinem distinctionis Scoticæ inter ideas Divinas acceptas pro ipsa Divina Essentia, vel

aliquo increato illi realiter identificato, quam illis sic acceptis tribuit Staudenhecht parte 2. *Staudenhecht de Distinctionibus objectivis c. 2. de distinctione objectiva in Divinis §. 4. Argumento 4. nu. 298. & seqq.* dicens argumentum ab ideis Divinis esse unum ex solidissimis, cum Staudenhecht sentit *Ricciolius c. 19. de distinctionibus, & ante hos idem ut probabile tenuit noster Poncius d. 5. q. 8. num. 41. in fine. Simpliciter autem idem tenet noster Saxius Tomo. 1. Catastr. disp. 14. q. 4. art. 2. concl. 2. n. 101.*

Ricciolius.

***
**